

Тази неделя в [електронната библиотека](#) на [desebg.com](#) ви представям една книга,

Написано от Христо Христов
Неделя, 17 Януари 2016 19:17

посветена на забележителния командир на Шести Пирински отряд Герасим Тодоров, легендарно име в горянското съпротивително движение. Тя е на история

Веселин Ангелов

и е озаглавена

„**Отличен българин с името Герасим**”.

Претърпяла е два тиража – през 2001 г. и 2008 г. и може да бъде открита само в библиотеките.

Въпреки че вече мина повече от четвърт век след краха на комунизма от българското общество се знае прекалено малко за горяните и тяхното съпротивително движение срещу налагането на комунистическия режим в страната през втората половина на 40-те години и първата половина на 50-те години на XX век.

Младите поколения изобщо пък нямат и понятие от това, тъй като въоръжената съпротива срещу режима на БКП не присъства в учебниците по история. Най-добре разказът за горянското движение е систематизиран от проф. Диню Шарланов в двутомната му [„История на комунизма в България”](#) (2009), представена на desebg.com

Показателно за липсата на национална памет у нас е признанието, което преди две години направи унгарският президент Янош Адер. При визитата си в България през 2014 г. той заяви, че не унгарците са били първите надигнали глави срещу комунистическата диктатура в Източна Европа с народното въстание през 1956 г., а българските горяни.

Ако бяхме уважаваща себе си нация отдавна темата за горяните да е намерила обществено признание и своето място в учебниците по история, а и в европейски и световен мащаб чрез създаването на игрални творби (режисьорът Атанас Киряков отсрами българското документално кино с документалния си филм „Горани”, бел. ред.) или с изложби, които да обикалят Европа. В Парламентариума (музея на Европейския парламент) в Брюксел България по никакъв начин не присъства на картата на XX век за разлика от унгарците, чехите и поляците.

За съжаление ние сме последната държава от Източна Европа, преживяла червен ботуш, в която носталгията към времето на фалирания три пъти държавата Тодор Живков продължава да извира, а изучаването на тоталитарния комунистически режим

е последна грижа дори и на дясноцентристките управления.

На този фон книги като тази за Герасим Тодоров са светлинка в тунела на ерозиралата култура на паметта и безпросветното потулване на истината за съпротивата на българите срещу комунистическата диктатура още в началото на налагането ѝ.

„Основната част от тази истина се съхранява в дълбоко засекретените до неотдавна архиви на тайната комунистическа Държавна сигурност. В резултат на тяхното разсекретяване вече се оповестяват малко известни факти за тази съпротива”, пише историкът Веселин Ангелов в предговора към книгата „Отличен българин с името Герасим”.

По същество това, което прави той в книгата, е да изложи именно архивните свидетелства от ДС, разкриващи истината за делото на Герасим Тодоров. Роден през 1910 г. в закътаното високо в Пирин село Влахи, Кресненско, той е потомък на род, свързан пряко с ВМРО, като е неин член до забраната на организацията през 1934 г. Отбива военната си служба и става горски надзирател в Ощава. След 1944 г. става касиер-счетоводител на селската потребителна кооперация в родното му Влахи и член на „Звено“.

След започналата разправа с политическата опозиция през май 1947 Герасим Тодоров година създава група от горяни за борба с комунистическата власт в Пиринска Македония и с нея излиза в нелегалност. Горянската му чета е известна като Шести Пирински отряд. Нейни привърженици и ятаци са бивши членове на ВМРО, присъединили се впоследствие към БЗНС, „Звено“ и Работническата партия.

От 14 души в началото четата му достига до 42 души и провежда акции, насочени срещу местни представители на властта с цел ограничаването и прекратяването на насилствената македонизация на Пиринска Македония, извършвана от компартията, както и срещу режима на БКП като цяло.

През 1947-1948 г. четата на Герасим Тодоров контролира територията на Санданска околия, част от Разложко и дори стига до Гоцеделчевско и част от бившата Горноджумайска околия – територия, която самият комунистическия режим признава,

че на нея „народната власт” е сведена до минимум.

Шести Пирински отряд не само е най-големият в региона, но и с най-силно влияние от горянските чети в страната. По тази причина режимът организира и провежда една от най-мощните акции срещу него с цел ликвидиране на четата на Герасим Тодоров. Операцията под кодово име „ЕЛЕН” в края март 1948 г. включва пълна неколкодневна блокада на района, включваща масирано присъствие на милиционери, агентура и служители на ДС.

Четата е обградена, атакувана и разбита. Самият ѝ водач Герасим Тодоров не се предава и слага край на живота си с последната му останала граната на 30 март 1948 г.

Архивите на Държавна сигурност, включени в книгата, разкриват, че цялата акция завършва седмица по-късно, като убитите горяни са 42, заловени са 41 и само един четник успява да се укрие и избяга. От общо 140 души, арестувани четници и ятаци, 106 получават присъди, от които 11 са смъртни.

Комунистическият режим употребява по-късно пропагандно случая като по него е заснет филма „Глутница” (1972) на режисьорката Иванка Гръбчева, дъщеря на началника на Пето управление на ДС (УБО) ген. Димитър Гръбчев и Митка Гръбчева, партизанска и участничка в комунистическите бойни групи.

Неслучайно авторът Веселин Ангелов посочва в предговора, че дълго време горяните са представяни от властта и ДС като „михайловистки терористични групи и банди”, които „народните” милиционери обезвреждали „бързо и смело още в зародиш”.

Той отбелязва, че за разсейването на подобни пропагандни митове и за узнаването на истината за дейността на пиринските горяни е необходимо човек да се докоснат до извора – оригиналните документи от досието на водача им Герасим Тодоров.

Те са изложени без стилистична и редакторска намеса в книгата и осветляват в дълбочина дейността на четата, ролята на Герасим Тодоров, ятаците ѝ, както и акцията

Легендарният Герасим Тодоров – горянинът от Пиринския край

Написано от Христо Христов
Неделя, 17 Януари 2016 19:17

по ликвидирането ѝ и провеля се след това съдебен процес срещу заловените четници и ятаци.

Веселин Ангелов, „Отличен българин с името Герасим”, 2001 г., второ издание 2008 г., 234 страници.